

אינם ודאיים, כי שמא לא נתרצה האב בקידושין, אינה אוכלת בתרומה.

אמר עולא על דברי רב הונא: **הא דרב הונא** קשה הוא **כחומין** [שהוא מזיק] **לשנים וכעשן** [שהוא מזיק] **לעינים**,⁽¹⁾ שהרי: **השתא**, ומה **התם** — כשנתקדשה לדעת אביה — **קידושי דאורייתא** הם, וראויה היא לאכול בתרומה מן התורה, **אמרת** — אתה רב הונא — **דלא אכלה** משום שתולים אנו שאין האב מרוצה בנישואין, **הכא** — שקידושה אינם ודאי קידושין דאורייתא — **לא כל שבן** שלא תאכל בתרומה!?

א-10 ולפיכך: **נראין דברי תלמיד** הוא רב ירמיה בר אבא, שחלק על רבו ואמר: אינה אוכלת.

אמר רבא: **מאי טעמא דרב הונא**, שהתיר לה לאכול בתרומה?

הואיל ונעשה בה מעשה יתומה בחיי האב, כלומר: הואיל והן הקידושין והן הנישואין נעשו בה שלא מדעתו, ונהגו בה כאילו היתה יתומה ללא אב, ודאי שאילו לא היה מרוצה במה שעשו, לא היה מניח שיתעלמו ממנו כל כך.⁽¹⁾

איתמר: **קמנה שנתקדשה שלא לדעת אביה**, ותלויה היא בריצויו של האב, לכשישמע:

אמר רב: עד שלא נתרצה האב בקידושה, **בין היא ובין אביה יכולין לעכב**, כלומר: אף היא יכולה לחזור בה קודם שנתרצה האב.⁽²⁾

ורב אפי אמר: **אביה יכול לעכב**, ולא היא.

איתיביה רב הונא לרב אפי, **ואמרי לה חייא בר רב** הוא שהקשה לרב אפי, מהא דתניא:

את עצמה, והרי אין לקטנה יד לקידושין; וכתב שמדברי רש"י אלו ראויה לדברי השאלתות ובעל הלכות גדולות, שתיקנו חכמים קידושין לקטנה, אפילו כשאביה חי ואינו כאן, והוא הדין כשהפקיר רשותו, שהרי הוא כמי שאינו, וכוונת רש"י לקידושין דרבנן.

ונראה מדבריו שלא הוקשה לו בדברי רש"י אלא איך תקדש היא את עצמה בלא אביה, אבל לא הוקשה לו: מה שייך הפקר בזה, וכי הבת ממונו של האב היא, ששייך להפקיר את הזכות שיש לו בה! וראה ביאור מחודש מאד בכוונת רש"י, בדברי ה"אבני מלואים" סימן לז סק"ו.

2. א. הנה לעיל בתחילת הסוגיא נתבאר בהערה בשם הר"ן [הסובר כרש"י שהקידושין חלין למפרע אם נתרצה האב], שהטעם הוא משום שאם מרוצה הוא בזה מועילין הקידושין מדין "זכין לאדם שלא בפניו"; ולפי זה אם שמע האב

בבבא קמא שהולכין בממון אחר הרוב; ואם כן בהכרח שאין זה רוב; [וראה ב"פני יהושע", שאם כי אינו רוב, מכל מקום "חזקה" מיהא היא, אלא שאין הולכים אחר חזקה זו אלא באיסור דרבנן, ראה שם טעמו; וכן משמע פשוט לשון רש"י בדברי רב לעיל; וראה בירושלמי שהביא ב"בירורי השיטות"].

11. הוא על פי לשון הכתוב במשלי [י כו]: "כחומין לשנים וכעשן לעינים כן העצל לשולחיו".

1. הנה לשון רש"י הוא: "הואיל ונעשה בה מעשה יתומה בחיי האב, בחייו קידשה והשיאה עצמה שלא לדעתו כאילו היא יתומה, וראה ושחק, או הפקיר זכות שיש לו בה, או שתיקתו הודאה וכו'".

ותמה ה"פני יהושע", איך יכולה היא לקדש

וסבורה היתה הגמרא, שהפסוק בא לחדש, שאף כי פיתה הוא אותה לשם קידושין, יכולה היא למאן בו ולחזור בה מאותם קידושין, עד שיקדשנה קדושין אחרים מדעת אביה, ואם כן תיקשי לרב אסי!?

אמר להו רב ליישב את שיטת רב אסי שנחלק עליו: לא תיזלו בתר איפכא [לא תלכו אחר דבר הפוך], כלומר: אל לכם להביא ראייה שאינה ראייה, כי יכול רב אסי לשנויי לכו:

הכא במאי עסקינן בכגון שפיתה שלא לשום אישות, ולפיכך יכולה היא למאן, אך אם

כתיב בפרשת מפתה את הבתולה: "וכי יפתה איש בתולה אשר לא אורשה ושכב עמה, מהור ימהרנה לו לאשה [ואינו חייב קנס]. אם מאן ימאן אביה לתתה לו, [כי אז] כסף ישקול כמוהר הבתולות [קנס חמשים כסף]".

ומאחר שאמר הכתוב: "אם מאן ימאן אביה", אין לי ללמוד אלא שאביה ממאן שיקחנה לו לאשה, אבל היא עצמה מנין שהיא יכולה למאן?

לפיכך תלמוד לומר: אם מאן ימאן [כפל לשון], כדי ללמד: מיאון מכל מקום, ואפילו מיאון שלה.

וב"אבני מלואים" סימן לו סקי"ד תמה על שיטת רש"י, כיון שהוא עצמו סובר שהקידושין הם למפרע [ולא כשיטת הראשונים שהובאה בתחילת הסוגיא שאין הקידושין חלין אלא לכשנתרצה האב], אם כן מה מועיל עיכובה?! ובחידושי רבי שמעון סימן יט ד"ה ובזה נ"ל לפרש למד מדברי רש"י אלו, ששיטת רש"י היא, שאין הקידושין חלין למפרע [וכמו שדחה ב"שערי ישר" שערי ז פרק ו את ההכרח מלשון רש"י "למפרע", ראה שם].

ב. שיטת התוספות היא, שהיא יכולה לעכב אחר ריצוי האב, ואף שבכל מקום אין היא יכולה לעכב אם קידשה האב, מכל מקום "היכא דנתקדשה שלא לדעת אביה, ואחר כך נתרצה האב, ואתה רוצה לומר דמקודשת מטעם דזכות הוא לו, אמרינן כיון דבתו מעכבת דחוב הוא לו, ולא היה מתרצה אם היה יודע דמעכבה".

והאחרונים תמהו לפי שיטת התוספות, שהרי אם כן האיך אמרו בגמרא לעיל: "קטנה שנתקדשה שלא לדעת אביה, צריכה גט וצריכה מיאון", והרי כיון שמיאנה אם כן הרי היא מעכבת, והרי אף היא יכולה לעכב.

ונתרצה, אין זה אלא גילוי מילתא בעלמא שמרוצה הוא בדבר וזכות הוא לו, ואם נתרצה לבסוף כבר מקודשת היתה משעת קבלת הקידושין, [וכל שכן לפי מה שנתבאר בהערה 4 לעיל מה ב בשם הר"ן, שאפילו אם לא שמע האב כלל הרי היא ספק מקודשת, ואם כן האיך אפשר שיכולה היא לעכב!?

והר"ן כתב כאן [יט ב מדפי הר"ף ד"ה אתמר] וזה לשונו: "הואיל ובשעת קבלה לא נתרצה האב, אם באת לחזור קודם שיתרצה האב חוזרת ולא מהני תו ריצוי האב, דכיון דאכתי לא חיילי קידושין, יכולה היא לחזור בה, שלא תועיל קבלתה לשם קידושין".

ובפשוטו דברי הר"ן תמוהים מאד, שהרי הוא עצמו כתב [יח ב בד"ה איתמר] "שמא נתרצה האב כששמע והווי קידושין למפרע", וכתב עוד שם "אפילו הוא במדינת הים ולא שמע כלל, חוששין לה", הרי שאין צריך שמיעה וריצוי כלל, אלא שאנו מסתפקים אם רוצה הוא; וכן כתב שם בהמשך לשונו: "כל שנתרצה גלי אדעתיה שזכות הוא לו ומהני משעה ראשונה".

כבר נתרצתה לו בקידושין, שוב אינה יכולה לחזור בה.

ותמהינן: וכי אטו פיתה שלא לשום אישות קרא בעי, וכי צריך הכתוב ללמדנו שאינה חייבת להינשא לו?!?

אמר רב נחמן בר יצחק: לומר, שאפילו אם נתרצה האב לתיתה לו והיא לא נתרצתה, הרי זה משלם קנס כמפותה, שכן אמרה תורה: בין שהאב אינו רוצה, בין שהיא אינה רוצה, הרי זה משלם את הקנס חמשים כסף.⁽³⁾

אמר ליה רב יוסף לסייע:

אי הכי — כפירושך, שהכתוב עוסק בפיתוי שלא לשום אישות — היינו דתנינא בברייתא:

כתיב: "מהר ימהרנה לו לאשה", ללמד: שצריכה הימנו קידושין, והרי אם הפסוק עוסק כשפיתה לשום אישות, קידושין למה לי?! אלא בהכרח שפיתה שלא לשום אישות ועדיין פנויה היא.

אמר ליה אביי לרב יוסף: מכאן לא תסייע, כי יש לפרש, שהכתוב בא לומר שצריכה קידושין אחרים לדעת אביה, כי הפיתוי הראשון אף שהיה לשם קידושין, הרי היה שלא לדעת אביה.⁽⁴⁾

אלא בשעת ריצוי האב, אם כן מה בין פיתה לשום אישות לבין פיתה שלא לשום אישות, והרי בין כך ובין כך המיאון הוא קודם חלות הקידושין!?

4. כתב הריטב"א: "פירוש: קרא מיירי בשלא נתרצה האב בפירוש באותם קידושין, ואף על גב דחיישנן שמא נתרצה האב להצריכה גט, אמרה תורה שאין לו לקיימה לה עד שיקדשנה קידושין גמורים ברצון האב, או שיתרצה האב בפירוש בקידושין ראשונים דהוו ליה כקידושין דהשתא".

ולשון רש"י הוא "דאיכא למימר דמצריך לה בקידושי אחרוני לדעת אביה", והלשון צריך ביאור: למה לי קידושין אחרים, והרי בריצוי האב לבד מועיל לעשות קידושין, ובפרט לדעת רש"י שהקידושין חלים למפרע אם נתרצה; וביותר, שהרי כל עיקר קושיית הגמרא "ואם פיתה לשום אישות קידושין למה לי" היינו משום שדי בריצוי האב לבד, ואם כן מה תרצה הגמרא!?

3. נתבאר על פי רש"י, ופירוש ראשון של תוספות; [וראה עוד פירושים אחרים ברמב"ן ברשב"א ובריטב"א, ובפירוש שני של תוספות, ובמהרש"א על התוספות ובתוספות הרא"ש].

ולכאורה יש להקשות לשיטת רש"י: אם כן שוב אין צריך לומר שפיתה שלא לשום אישות, אלא אפילו אם פיתה לשום אישות, מכל מקום נאמר שאם מיאנה בו צריך הוא לשלם קנס; שהרי אף בפיתה לשום אישות שאין מיאונה מועיל, שהרי האב מקדשה בעל כרחו, מכל מקום הועיל מיאונה לחיובה קנס, ואם כן נימא הוא הדין כשפיתה לשום אישות!?

ויש לומר, שאם פיתה לשום אישות ולבסוף נתרצה האב, הרי כבר חלו הקידושין משעת הפיתוי, ויש לומר שבכי האי גוונא שוב אין מועיל המיאון לחיבו, שכבר מקודשת היא לו; אבל אם מיאנה קודם שקידשה האב, אז אמרה תורה שקידושין אלו אינם פוטרים אותה.

ומיהו אכתי תיקשי לדעת הסוברים [ויש שכתבו כן אפילו בדעת רש"י, ראה לעיל שכן כתב הגרש"ק], שהקידושין לעולם אינם חלים

מתניתין:

הנותן לאשה שתי תמרות, ואומר לאשה: "התקדשי לי בתמרה זו, התקדשי לי בזו", הרי אלו שני מעשי קדושין, (5) כל אחד בתמרה אחת, ולפיכך:

אם יש באחת מהן לבדה שוה פרוטה, הרי היא מקודשת, **ואם לאו** — אפילו שבשתייהן כאחת יש שוה פרוטה — **אינה מקודשת**, (6) כי בכל מעשה קידושין לא היה שוה פרוטה.

ואם נתן לה שלש תמרות, ואמר לה: "התקדשי לי בזו ובזו ובזו":

אם יש שוה פרוטה בכולן כאחת הרי זו מקודשת, **ואם לאו** — שאפילו בשלשת התמרות גם יחד אין שוה פרוטה — **אינה מקודשת**, ומשום שלשון זו אין בה "פירוט" מעשי הקידושין, אלא "הכללה", שכל מעשיו וכל דיבורו הוא מעשה אחד של קידושין.

היתה היא **אוכלת ראשונה ראשונה**, שהיה

אומר לה: "התקדשי לי בזו" ונותן לה תמרה אחת ואוכלת, "ובזו" ונותן לה תמרה ואוכלת, **אינה מקודשת עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה**, אבל אי אפשר לצרף את התמרות לשוה פרוטה, ובגמרא יתבאר. (7)

גמרא:

מאן תנא [מי הוא התנא של משנתנו], המצריך לפירוט הקידושין, כפילות לשון "התקדשי התקדשי", (8) ואילו כשלא אמר אלא "התקדשי לי בתמרה זו, ובזו" אין משמעות הלשון פירוט לשני מעשי קידושין, אלא שתי התמרות ניתנות למעשה קידושין אחד, ואף אם יש רק בשתייהן כאחת שוה פרוטה, הרי היא מקודשת?

אמר רבה: רבי שמעון היא, דאמר גבי מי שהיו חמשה תובעים אותו: "תן לנו פקדון שיש לכל אחד מאתנו בידך", ואמר הנתבע: "שבועה שאין לך בידי, לא לך, ולא לך" וכן לכולם, אינו חייב אלא "אשם גזילות" [שחייב אדם כשכפר בשבועה ממון שיש

תמרה אחת פרוטה במדינה אחרת", [וראה גם בריטב"א וב"פני יהושע", וב"שער המלך" שם].

7. הגמרא דנה, אם בבא זו עוסקת באופן שכל תמרה היא קדושין בפני עצמן, וכגון שהיה אומר: "התקדשי התקדשי", או באופן שהיה אומר: "התקדשי לי בזו ובזו", וכן יתבאר שם טעם בבא זו.

8. ראה מה שהעיר כאן ה"פני יהושע"; וראה עוד לעיל מד א שהובאה שם סוגייתנו, וראה בלשונות רש"י שם, ובהגהותיהם של המהרש"א והמהרש"ל שם, ובהערות שם.

5. בלשון הגמרא הוא נקרא "פרטי", כלומר: "פירוט" [וכנגדו: "כללי" כלומר: "הכללה"]; ולפי דעת משנתנו, פירוט מעשי הקידושין תלוי בכפל לשון "התקדשי"; וכן לענין שבועה, הפירוט תלוי בכפל לשון "שבועה".

6. לעיל יב א אמר שמואל: "קידשה בתמרה, אפילו עומד כור תמרים בדינר מקודשת, חיישין שמא שוה פרוטה במדי", וכן פסק הרמב"ם [אישות ד יט], ומטעם זה כשהביא הרמב"ם [אישות ה כז] את דין משנתנו, כתב: "אם יש באחת מהן שוה פרוטה, הרי זו מקודשת, ואם לאו אינה מקודשת אלא מספק, שמא תשוה

מאי איריא "אוכלת", למה אומר התנא דין זה דוקא כשהיתה אוכלת אחת אחת, והרי **אפילו מנחת** את התמרות ואינה אוכלתן, **נמי** אינה מקודשת, אלא אם יש באחת מהן שוה פרוטה, **דהא:** "התקדשי לי בזו, התקדשי לי בזו" **קאמר**, דמשמע: כל תמרה קדושין בפני עצמן הן, וכמפורש בתחילת המשנה.

אלא בהכרח נפרש את מה ששנינו, שאינה מקודשת כשהיתה אוכלתן אלא אם היה באחת מהן שוה פרוטה — **אסיפא** [כלומר: אמציעתא], כשאמר לה: "התקדשי לי בזו ובזו ובזו", שאם היתה מנחתן, היתה מתקדשת אפילו בצירוף שלש התמרות, ואילו כשאכלתן אינה מתקדשת אלא כשיש באחת מהן שוה פרוטה —

והרי אף זו תיקשי: וכי אטו **אפילו** אם **בקמייתא** [בראשונה, או בשניה ולא באחרונה] היה שוה פרוטה, הרי היא מקודשת, וכדמשמע לשון המשנה!?

והא תמרה זו **מלוה היא** אצלה בשעת חלות הקידושין, שהרי אין התמרות נקנות לה ואין הקדושין חלין אלא בנתינה אחרונה שהיא גמר דיבורו, (9) ואותה תמרה ראשונה או שניה כבר אינה קיימת, וחוב הוא שהיא

בידון אחד, כי שבועה אחת היא; ואינו מתחייב בחמש קרבנות, **עד שיאמר** לשון "שבועה" **לכל אחד ואחד**.

ולשיטתו, אין הלשון משמע "פרטי", אלא אם כפל לשון "התקדשי", כשם שצריך הוא לכפול לשון "שבועה".

שנינו במשנה: **בזו ובזו ובזו, אם יש ככולן שוה פרוטה**, מקודשת, ואם לאו אינה מקודשת; היתה אוכלת ראשונה ראשונה, אינה מקודשת, עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה:

ומפרשת הגמרא את סוף המשנה: "היתה אוכלת ראשונה ראשונה", ושואלת: **אהייא**, על איזה בבא של המשנה, אומר התנא שאם היתה אוכלת ראשונה ראשונה, צריך שיהא באחת מהן שוה פרוטה כדי שתתקדש?

אילימא, שמא תאמר שהסיפא של המשנה קאי **ארישא** העוסקת ב"פרטי", דהיינו במי שכפל לשון "התקדשי", ועל זה הוא ששנינו, שאם היתה אוכלת ראשונה ראשונה, אינה מקודשת, אלא אם יש באחת מהן שוה פרוטה; כך הרי אי אפשר לומר, כי:

9. נתבאר על פי לשון רש"י לקמן מז א ד"ה אלא דאמר לה. וראה בתוספות שהקשו: והרי האומר לאשה התקדשי לי לאחר שלשים יום ונתאכלו המעות, הרי היא מקודשת, [כמבואר לקמן נט א, ונתנה הגמרא שם טעם, משום ד"למלוה נמי לא דמו — המעות האלו — מלוה להוצאה ניתנה, הני בתורת קידושין יהבינהו ניהלה"], הרי מבואר

והיות ונתן את המעות לשם קידושין, אף על פי שבשעת חלות הקידושין כבר אינם בעין, ואין לו עליה אלא מלוה הרי היא מקודשת, ואם כן הוא הדין הכא!?

ותירצו: "דיש לחלק: דהתם, הרי הדיבור נגמר קודם שנתאכלו, אבל הכא דלא נגמרו הקידושין עד אחר מסירה אחרונה, ובתוך כך אכלה הראשונה והשניה, איכא למימר דמלוה הן

חייבת לו, והרי המקדש במלוה אינה מקודשת!?

אמר רבי יוחנן: הרי שלחן והרי בשר והרי סבין, ואין לנו לאכול, כלומר: הרי לפנינו משנה שנויה, ואין אנו יודעים לפרשה.

רב ושמואל אמרי תרוייהו, אמרו שניהם לפרש את משנתנו:

לעולם בבא זו ארישא קאי, כשאמר "התקדשי לי בזו התקדשי לי בזו", ודקשיא לך: אם כן למה לי אוכלת, והרי אפילו במנחת הדין הוא שאין היא מקודשת אלא אם יש באחת מהן שוה פרוטה?! לא תיקשי:

כי אין הכי נמי שאף במנחת הדין הוא כן,

אצלה".

וב"אבני מלואים" [לא טז] ביאר דבריהם על פי מה שהביא מדברי הר"ן לקמן בפרק האומר [כד א מדפי הרי"ף ד"ה רב, ראה שם], שעד כאן לא אמרו שבנתאכלו המעות אינה מלוה, אלא משום שהמקדש אינו יכול לחזור מכסף הקידושין, אם היא עומדת בדיבורה להתקדש לו; אבל אם היה יכול לחזור בו מכסף הקידושין, אז ודאי שהוא מלוה; וזו היא כוונת התוספות: דכל שלא נגמר דיבורו הרי הוא יכול לחזור בו מעצם נתינת הכסף, ובכך האי גוונא מלוה היא, [וראה לקמן בעמוד ב, שאמרו על סוגייתנו: שמע מינה מעות בעלמא חוזרים, ופירשו התוספות שאם חזר בו מלקדשה חוזרים אליו המעות].

והוסיף שם, ששיטת הרמ"ה היא, שהעיקר תלוי בגמר הדיבור, אבל לשיטת תוספות תלוי בגמר המסירה, ומשום דקודם גמר המסירה יכול המקדש לחזור לגמרי, ומשום שעדיין לא זכתה בהם.

והנה מה שכתב שהוא משום שעדיין לא זכתה בהם, הנה כן משמע מפירוש רש"י; ואולם מה שכתב שלשיטת התוספות הכל תלוי בגמר המסירה ולא בגמר הדיבור — יש לתמוה: הרי מבואר לקמן מז א, שאם אמר לה: "התקדשי לי באלו" והיתה אוכלת אחת אחת, הרי היא מקודשת, ואם כן משמע בהדיא שהכל תלוי בגמר הדיבור, שאם גמר את דיבור

הקידושין אחר שאכלה אינה מקודשת, ואם אכלה קודם שנגמר הדיבור הרי זה מלוה ואינה מקודשת, [ואכן הרעק"א הקשה משם על תוספות, דמאי קא משמע לן התוספות, והרי עיקר יסודם מוכח מאותה סוגיא, והביא גם לשון רש"י שם שכתב: "דמשנגמר הדיבור הקנה לה בתורת קידושין"; ולכאורה כן היא פשוט משמעות לשון התוספות, שהרי התחילו דבריהם בגמר דיבור, ומה שכתבו: "לא נגמרו הקידושין עד אחר מסירה אחרונה", היינו שלא נגמר דיבורו עד אז; וכך משמע בהדיא מלשון התוספות בעמוד ב ד"ה מעות בעלמא חוזרים, שכתבו "ובעוד שלא גמר דיבורו אכלה הראשונה ושניה".]

ב. לכאורה תמוה: למה הוצרכה הגמרא להקשות מהדין האמור בעלמא שהמקדש במלוה אינה מקודשת, ולא מקשה בפשיטות: מאי שנא שבכל התמרות כאחת אין היא מקודשת כשאכלה ראשונה ראשונה, [והיינו בהכרח משום שבשעת גמר הקידושין כבר אינו בעין ואינו אלא מלוה], ואילו אם יש בראשונה שוה פרוטה הרי היא מקודשת!?! [והיה מקום לפרש, דאם קידשה בשלשתן כאחת ועדיין לא נגמר אפילו מעשה הקידושין עד שנעשית הראשונה מלוה, זה פשוט יותר שאין היא מקודשת, מאשר אם נעשית היא מלוה לאחר מעשה הקידושין וקודם שנגמר דיבור הקידושין; אך באמת מוכח לא כן, שהרי אם אמר לה "התקדשי לי באלו" והיה נותן לה

פרוטה, שהרי כל תמרה קדושין בפני עצמן הן.

רבי אמי אמר לפרש את משנתנו באופן אחר:

לעולם בבא זו קאי אסיפא, כשלא חילק את התמרות למספר מעשי קדושין, ודקשיא לך: איך מתקדשת היא בתמרה הראשונה והשניה, והרי מלוה הן?!?

לא תיקשי, כי אין הכי נמי שאינה מתקדשת בראשונה ובשניה, ואפילו היה בכל אחת מהן שוה פרוטה, **ומאי "עד שיהא באחת מהן שוה פרוטה"**, היינו: **עד שיהא באחרונה שוה פרוטה**, שהיא הרי אינה מלוה.

אמר רבא: שמע מינה מדרבי אמי בפירוש משנתנו — **תלת דינים:**

א. **שמע מינה: המקדש במלוה אינה מקודשת**,⁽¹¹⁾ ולכך צריך שיהא באחרונה שוה פרוטה.

ו"לא מיבעיא" קאמר התנא, כלומר: לא בא התנא לומר "שדוקא" באוכלת הדין הוא כן, אלא אדרבה "שאפילו" באוכלת הדין הוא כן, והכי קאמר:

לא מיבעיא מנחת, דאי איכא שוה פרוטה באחת מהן אין, אכן היא מקודשת, **ואי לא איכא באחת מהן שוה פרוטה לא מקודשת**, ומשום שכל תמרה קדושין בפני עצמן הן, ואי אפשר שתתקדש בפחות מפרוטה —

אבל "אוכלת", הואיל ומיקרבא הנייתה [מוכנת היא הנייתה, וגילתה את דעתה שהיא חפיצה בהן] **אימא: אפילו אם אין באחת מהן שוה פרוטה [ואף לא בכולן כאחת]** נמי גמרה ומקניא נפשה [גומרת היא בדעתה, ומקנה לו את עצמה] בפחות משוה פרוטה⁽¹⁰⁾

לפיכך **קא משמע לן התנא שאף באוכלת צריכה היא פרוטה**, ומשום שלעולם אין קידושין בפחות מפרוטה, ושוב ממילא אינה מקודשת אלא כשיש באחת מהן שוה

טז.

10. כתבו בתוספות ישנים: אף על גב שאין הדבר תלוי בה לקדש את עצמה בפחות משוה פרוטה וכמבואר בפרק קמא, מכל מקום בקל עושה הגמרא צריכותא.

11. כתב רש"י: **"מדקביל הך אתקפתא דפרכינין לעיל "והא מלוה היא"**, ואיזדקיק לשנויי עלה, מאי באחת באחרונה קאמר, אלמא סבירא ליה שאינה מקודשת.

ולשון רש"י צריך עיון קצת, למה לו לומר "מדקביל הך אתקפתא", והרי בפשוטו היה לו לומר: מדאמר רבי אמי: עד שיהא באחרונה

אחת אחת ואוכלת, הרי היא מקודשת, הרי שאין הדין תלוי אלא במה שנעשה מלוה קודם שנגמר הדיבור, אבל אם נגמר הדיבור והמעשה עדיין לא נגמר, זה אינו חשוב כמלוה].

ומיהו ברשב"א מבואר באמת, שזו היא קושיית הגמרא; וראה מה שהקשה המהרש"ל ותירוצו, וראה מהרש"א על קושיית המהרש"ל, ובדבריו מבואר, שקושיית הגמרא היא מיניה וביה וכדברי הרשב"א, וראה לקמן הערה 11; וראה ב"פני יהושע", שמיניה וביה אין להוכיח שהמקדש במלוה אינה מקודשת, כי פחות מפרוטה אינו ניתן להישבון ואין כאן אפילו מלוה, וראה בזה בהערה בהמשך הסוגיא; וראה עוד מה שכתב ב"אבני מלואים" סימן לא ס"ק

הרי הם מתנה, ואם משום טעם כל שהו לא נגמרו הקדושין, אין היא צריכה להחזירם, אם כן אף כאן כשגמר את קידושיו, אין זה חשוב מקדש במלוה, ומאידך אף מתנה אינם, שהרי על מנת קדושין נתנם, וגמר את דבריו.

אגב שנזכר בסוגייתנו ענין "מעות בעלמא חוזרים", מתגלגל הענין לדין המקדש אחותו; ואחר כך שבה הגמרא לדין משנתנו.

איתמר: (2)

המקדש אחותו שאין קדושין תופסים בה, נחלקו רב ושמואל מה יהא דין המעות שקיבלה בתורת קדושין:

רב אמר: המעות שקיבלה חוזרים הם לאחיה המקדש.

ב. ושמע מינה: המקדש במלוה ופרוטה, דעתה⁽¹²⁾ של האשה אפרוטה להתקדש בה לבד, ומקודשת היא; שהרי הסיפא עוסקת במי שעשה מעשה קידושין אחד בשלשת התמרות, ומכל מקום, אף ששתים מהן מלוה היא, מקודשת היא בתמרה השלישית כשיש בה שוה פרוטה.

ב-10 ג. ושמע מינה: מעות בעלמא חוזרים,

כלומר: כל קידושין שאינם קידושין,⁽¹⁾ אין אומרים שהמעות מתנה הם, אלא פקדון הם, וחוזרים למקדש; ומשום כך חשובות התמרה הראשונה והשניה כמלוה, כי היות וכבר אכלתם ואינם בשעת חלות הקדושין, אינה מתקדשת בהן, והרי הם כפקדון שאכלה אותו ונעשה מלוה על ידי אכילתה, שאינה מתקדשת בו.

כי אם תמצוי לומר שקדושין שאינם קדושין

בו שוה פרוטה".

1. נתבאר על פי לשון רש"י, והיינו שמדברי רבי אמי מוכח כשיטת רב שבהמשך הענין שאמר: "המקדש אחותו מעות חוזרים", וראה מה שביאר הריטב"א את שיטת רש"י; והתוספות כתבו בנוסח אחר: "ובעוד שלא נגמרו הקידושין חזר בו מלקדשה", והיינו שאין הנידון כאן תלוי במחלוקת רב ושמואל שנחלקו במקדש אחותו אם מעות חוזרים או לא, וכמו שכתבו בתוספות ד"ה דאיתמר, וכן פירש הרשב"א.

2. בתוספות כתבו שיש שאין גורסים "דאיתמר" כי אין זה שייך לנידון הקודם שאמרו: "מעות בעלמא חוזרים", וכפי שיטתם בביאור "מעות בעלמא חוזרים", אבל לשיטת רש"י שנידון אחד הוא, לכאורה הגירסא היא "דאיתמר".

שוה פרוטה, ואילו אם יש בראשונה שוה פרוטה אינה מקודשת, בהכרח שמטעם מלוה הוא, וכל שכן שתקשי כן לפי הרשב"א והמהרש"א שהובאו בהערה לעיל, שאם הסיפא של המשנה קאי על המציעתא, אם כן כל עיקר דין הסיפא שאינה מקודשת אם יש בכולן כאחד שוה פרוטה אינו אלא מטעם שהמקדש במלוה אינה מקודשת; וראה מה שכתב "המקנה" בביאור דברי רש"י.

12. ראה בשו"ת רבי עקיבא איגר מהדורא תניינא סימן נו ד"ה ובאמת אף, שהעיר בתוך דבריו: למה צריך שיהיה דעתה אפרוטה, והרי בלאו הכי, כיון שיש כאן קנין מועיל וקנין שאינו מועיל, יש לו להועיל אף אם דעתה גם על הקנין שאינו מועיל, וכמו שהביא שם מה"נמוקי יוסף", וראה מה שכתב שם בד"ה ואולי יש; וראה עוד בהערות לקמן מח א, גבי "שמין את הניר אם יש